

Asia: VN/23566/2021

Lausuntopyyntö mielenterveys- ja päihdepalveluja koskevan lainsäädännön uudistamisesta

Taustatiedot

Onko vastaaja:

Hyvinvointialue

Mihin hyvinvointialueeseen vastaaja kuuluu (mikäli vastaaja on kunta tai kuntayhtymä tai hyvinvointialue):

Etelä-Karjala

Vastaajatahon virallinen nimi:

Etelä-Karjalan hyvinvointialue

Vastauksen kirjanneen henkilön nimi ja mahdolliset yhteystiedot:

Tiina Kirmanen

tiina.kirmanen@eksote.fi

Viranomaisille: mahdollisen lausuntovastauksen käsitelleen toimielimen nimi ja käsittelypäivämäärä:

-

1 Sosiaali- ja terveydenhuollon yhteiset palvelut

1.1 Onko sosiaali- ja terveydenhuollon yhteisiä palveluita koskevan pykälän (sosiaalihuoltolain 2 a §, terveydenhuoltolain 8 a §) sisältö tarkoituksenmukainen?

Kyllä pääosin

Perustele tarvittaessa kantasi:

Mielenterveys- ja päihdepalvelujen erottelu joko sosiaali- tai terveydenhuollon palveluiksi vaikuttaa osin keinotekoiselta ja väkisin tehdyltä. Viittaamme lain perusteluihin (sivu 102 ja sivu 122), joissa todetaan esim. että "lääkinnällisessä ja sosiaalisessa kuntoutuksessa käytetään osin samoja käytännönläheisiä arjessa tapahtuvan valmennuksen, käyttäytymisen ohjauksen ja tuen muotoja, joita erottaa lähinnä palvelun piiriin hakeutumisen syy." Käytännössä kansalainen hakeutuu tai ohjataan joko terveydenhuollon tai sosiaalihuollon yksikköön melko sattumanvaraisesti, hyvin samanlaisten asioiden ja ongelmien kanssa.

Miten tarkoituksenmukaista on määritellä toimintakyvyn tuki pelkästään sosiaalihuolloksi, kuten perusteluissa todetaan? Se on oleellisesti myös terveydenhuollon hoidon ja kuntoutuksen tavoite, jopa usein tärkeämpi kuin sairauksien parantaminen tai ihmisen oireettomaksi hoitaminen.

Hyvää on, että perusteluissa todetaan, että sosiaali- ja terveydenhuollon yhteistyöstä ja työnjaosta olisi mahdollista sopia alueilla tarkoituksenmukaisesti.

Lain tulisi ensi sijassa tukea integraatiota ja palvelujen yhteensovittamista ja tukea sellaisen palvelujärjestelmän rakentamista, joka on kansalaiselle mahdollisimman selkeä ja ehkäisee palveluiden väliin putoamista.

2 Sosiaalihuollon palvelut

2.1 Onko yhteisösosiaalityötä koskevan pykälän (sosiaalihuoltolaki 7 a §) sisältö tarkoituksenmukainen?

Kyllä pääosin

Perustele tarvittaessa kantasi:

Ehdotettu pykälä täsmentää nykyistä sosiaalihuoltolain 15 §:n säädöstä, jossa jo säädetään yhteisöjen kanssa tehtävästä sosiaalityöstä. Siksi tehtävä ei sinänsä ole uusi.

Yhteisösosiaalityöstä ei synny asiakastietojärjestelmään kirjauksia. Miten työ dokumentoidaan ja tehdään näkyväksi ja miten sen vaikuttavuutta seurataan?

2.2 Onko mielenterveyden edistämistä koskevan pykälän (sosiaalihuoltolaki 7 b §) sisältö tarkoituksenmukainen?

Kyllä

Perustele tarvittaessa kantasi:

-

2.3 Onko päihdetyön palveluna annettavan päiväkeskustoiminnan ja tilapäisen majoituksen pykälän (sosiaalihuoltolaki 24 §) sisältö tarkoituksenmukainen?

Kyllä

Perustele tarvittaessa kantasi:

-

2.4 Ovatko sosiaalipäivystyksen ja terveydenhuollon yhteistyötä koskevaan pykälään (sosiaalihuoltolain 29 a §) ehdotetut muutokset tarkoituksenmukaisia?

Kyllä

Perustele tarvittaessa kantasi:

Esitetään, että kiireellisten tilanteiden psykososiaalisen tuen ensivaiheen johtovastuu on sosiaalipäivystyksellä. Näin on käytännössä jo toimittu esimerkiksi Etelä-Karjalassa.

2.5 Onko äkillisissä järkyttävissä tilanteissa annettavan psykososiaalisen tuen pykälän (sosiaalihuoltolaki 29 b §) sisältö tarkoituksenmukainen?

Ei pääosin

Perustele tarvittaessa kantasi:

Esitetyt sosiaalihuoltolain 29 b § ja terveydenhuoltolain 50 b § muodostavat vaikeasti hahmotettavan kokonaisuuden. Esitetyn lainsäädännön tarkoitus on erotella sosiaalihuollon ja terveydenhuollon tehtävät äkillisissä järkyttävissä tilanteissa, mutta määrittelyissä ne menevät pitkälti päällekkäin. Esimerkiksi Etelä-Karjalassa on yhdistetty sosiaali- ja kriisipäivystys, joka vastaa äkillisissä järkyttävissä tilanteissa annettavasta kriisityöstä ja psykososiaalisesta tuesta osana sosiaalipäivystystä. Uusi lakikokonaisuus jakaisi toimintaa terveydenhuoltoon ja sosiaalihuoltoon. Akuutti kriisityö kuuluisi terveydenhuollolle ja kiireellinen sosiaalityö sosiaalihuollolle. Kirjauksia tulisi sekä asiakas- että potilasrekistereihin.

2.6 Onko päihde- ja riippuvuustyön toteuttamisen pykälän (sosiaalihuoltolaki 33 b §) sisältö tarkoituksenmukainen?

Kyllä pääosin

Perustele tarvittaessa kantasi:

On erittäin hyvä, että pykälän 3 momentissa mainitaan raskaana olevien henkilöiden oikeus saada välittömästi riittävät päihteettömyyttä tukevat palvelut.

Tähän kohtaan tulisi lisätä myös yhteistyövelvoite ja palvelujen yhteensovittamisvelvoite terveydenhuollon kanssa, sekä terveydenhuollon päihdepalvelujen että somaattisten palvelujen kanssa. Vastaava säätely tulisi lisätä myös terveydenhuoltolakiin.

2.7 Onko mielenterveystyön toteuttamisen pykälän (sosiaalihuoltolaki 33 c §) sisältö tarkoituksenmukainen?

Kyllä

Perustele tarvittaessa kantasi:

-

2.8 Ovatko omatyöntekijän pykälään (sosiaalihuoltolaki 42 §) ehdotetut muutokset tarkoituksenmukaisia?

Kyllä

Perustele tarvittaessa kantasi:

-

2.9 Onko sosiaalihuoltolakiin ehdotettu sääntely mielenterveys- ja päihdepalvelujen osalta riittävä ja tarkoituksenmukainen?

Kyllä pääosin

Perustele tarvittaessa kantasi:

-

2.10 Puuttuuko sosiaalihuoltolakiin ehdotetusta sääntelystä jotain keskeistä mielenterveys- ja päihdepalvelujen osalta?

Kyllä

Perutelut kyllä vastaukselle:

Sosiaalihuoltolain säädöksistä puuttuu säädökset henkilöstölle annettavasta työohjauksesta sosiaalihuollon mielenterveys- ja päihdepalvelujen henkilöstölle. Se on tarpeen lisätä vastaamaan terveydenhuoltolain vastaavaa sääntelyä.

3 Terveydenhuollon palvelut

3.1 Onko mielenterveyden edistämistä koskevan pykälän (terveydenhuoltolaki 20 §) sisältö tarkoituksenmukainen?

Kyllä

Perustele tarvittaessa kantasi:

-

3.2 Onko mielenterveyspalveluja koskevan pykälän (terveydenhuoltolaki 27 §) sisältö tarkoituksenmukainen?

Kyllä pääosin

Perustele tarvittaessa kantasi:

Raskaana olevien henkilöiden oikeus välttämättömiin päihde- ja muihin terveydenpalveluihin sekä yhteistyövelvoite sosiaalihuollon kanssa tulisi lisätä.

3.3 Onko päihde- ja riippuvuuspalveluja koskevan pykälän (terveydenhuoltolaki 28 §) sisältö tarkoituksenmukainen?

Kyllä

Perustele tarvittaessa kantasi:

-

3.4 Onko opioidiriippuvaisten vieroitus- ja korvaushoitoa opioidilääkkeillä koskevan pykälän (terveydenhuoltolaki 28 a §) sisältö tarkoituksenmukainen?

Kyllä pääosin

Perustele tarvittaessa kantasi:

On hyvä, että korvaushoidosta tultaisiin säätämään lakitasoisesti.

Vieroitus- ja korvaushoitoa tulisi voida toteuttaa myös sosiaalihuollon toimiyksikössä esim. korvaushoidosta vastaavan terveydenhuollon yksikön valvonnassa. Tällainen voisi olla tarkoituksenmukaista esim. asumisyksikön yhteydessä tai päihteiden käyttäjille tarkoitettun päiväkeskuksen yhteydessä, jos sosiaalihuollon yksiköllä on edellytykset toteuttaa korvaushoitoa (mm. asianmukainen henkilöstö ja tilat).

3.5 Onko kiireellistä hoitoa koskevaan pykälään (terveydenhuoltolaki 50 §) ehdotettu lisäys tarkoituksenmukainen?

Kyllä

Perustele tarvittaessa kantasi:

-

3.6 Ovatko terveydenhuollon ja sosiaalipäivystyksen yhteistyötä koskevaan pykälään (terveydenhuoltolaki 50 a §) ehdotetut muutokset tarkoituksenmukaisia?

Kyllä

Perustele tarvittaessa kantasi:

-

3.7 Onko äkillisissä järkyttävissä tilanteissa annettavan psykologisen tuen pykälän (terveydenhuoltolaki 50 b §) sisältö tarkoituksenmukainen?

Ei pääosin

Perustele tarvittaessa kantasi:

Esitetyt sosiaalihuoltolain 29 b § ja terveydenhuoltolain 50 b § muodostavat vaikeasti hahmotettavan kokonaisuuden. Esitetyn lainsäädännön tarkoitus on erotella sosiaalihuollon ja terveydenhuollon tehtävät äkillisissä järkyttävissä tilanteissa, mutta määrittelyissä ne menevät päällekkäin. Esimerkiksi Etelä-Karjalassa on yhdistetty sosiaali- ja kriisipäivystys, joka vastaa äkillisissä järkyttävissä tilanteissa annettavasta kriisityöstä ja psykososiaalisesta tuesta osana sosiaalipäivystystä. Uusi lakikokonaisuus jakaisi toimintaa terveydenhuoltoon ja sosiaalihuoltoon. Akuutti kriisityö kuuluisi terveydenhuollolle ja kiireellinen sosiaalityö sosiaalihuollolle. Kirjauksia tulisi sekä asiakas- että potilasrekistereihin.

3.8 Onko sosiaali- ja terveysministeriön hyväksymää hoitoa huumausainerikoksissa koskevan pykälän (terveydenhuoltolaki 78 b §) sisältö tarkoituksenmukainen?

Kyllä

Perustele tarvittaessa kantasi:

-

3.9 Onko työnohjausta koskevan pykälän (terveydenhuoltolaki 78 c §) sisältö tarkoituksenmukainen?

Kyllä

Perustele tarvittaessa kantasi:

-

3.10 Onko terveydenhuoltolakiin ehdotettu sääntely mielenterveys- ja päihdepalvelujen osalta riittävä ja tarkoituksenmukainen?

Kyllä

Perustele tarvittaessa kantasi:

-

3.11 Puuttuuko terveydenhuoltolakiin ehdotetusta sääntelystä jotain keskeistä mielenterveys- ja päihdepalvelujen osalta?

Ei

Perustelut kyllä vastaukselle:

-

4 Mielenterveyslaki

4.1 Ovatko ohjausta ja valvontaa koskevaan pykälään (mielenterveyslaki 2 §) ehdotetut muutokset tarkoituksenmukaisia?

Kyllä pääosin

Perustele tarvittaessa kantasi:

Käytännössä tällä hetkellä päätökset aluehallintovirastojen ratkaisuksista saadaan usein kovin viiveellä. Olisi tarpeen säätää lakitasoisesti aluehallintovirastojen valvonta-asioiden käsittelyajoista, koska kyseessä on iso kansalaisten oikeusturvakysymys.

4.2 Onko tahdosta riippumattoman hoidon järjestämistä koskevan pykälän (mielenterveyslaki 3 §) sisältö tarkoituksenmukainen?

Ei kantaa

Perustele tarvittaessa kantasi:

Käytännön huomio tahdosta riippumattoman hoidon toimeenpanosta: vaikuttaa siltä, että poliisiviranomainen on tiukentanut tulkintaansa siitä, missä tilanteissa virka-apua annetaan. Laissa tulisi tarkemmin säätää poliisin veloitteesta tarjota virka-apua terveydenhuollolle, kun potilas toimitettava tahdosta riippumattoman hoidon tarpeen arvioon. Lakia tulkitaan nyt niin, että syntyy tilanteita, jossa potilaan hoitoon pääsy vaarantuu.

4.3 Onko opioidiriippuvaisten vieroitus- ja korvaushoitoa koskevan pykälän (mielenterveyslaki 6 a §) sisältö tarkoituksenmukainen?

Ei kantaa

Perustele tarvittaessa kantasi:

-

5 Päihdehuoltolaki

5.1 Onko mielestänne perusteltua, että mahdollisuus määrätä tahdosta riippumattomaan hoitoon väkivaltaperusteella poistettaisiin?

Kyllä pääosin

Perustele tarvittaessa kantasi:

Käytännössä säädöstä ei ole sovellettu. Väkivallan perusteella terveydenhuollon piiriin ohjaamisen kokonaisuutta tulisi kuitenkin selvittää jatkovalmistelussa, ja selvittää tarkoituksenmukaista vastuujakoa poliisiviranomaisen ja terveydenhuollon välillä.

6 Laki Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista

6.1 Ovatko Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetun lain 18 §:ään ehdotetut muutokset perusteltuja?

Ei kantaa

Perustele tarvittaessa kantasi:

-

7 Laki ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveystalvveluista

7.1 Ovatko ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveystalvveluista annetun lain 2 §:ään ehdotetut muutokset perusteltuja?

Ei kantaa

Perustele tarvittaessa kantasi:

-

8 Laki Terveysten ja hyvinvoinnin laitoksen alaisista lastensuojeluyksiköistä

8.1 Ovatko Terveysten ja hyvinvoinnin laitoksen alaisista lastensuojeluyksiköistä annetun lain 1 §:ään ehdotetut muutokset perusteltuja?

Ei kantaa

Perustele tarvittaessa kantasi:

-

9 Huumausainelaki

9.1 Ovatko huumausainelain 4 §:n 2 momenttiin ehdotetut muutokset perusteltuja?

Ei kantaa

Perustele tarvittaessa kantasi:

-

10 Laki Vankiterveydenhuollon yksiköstä

10.1 Onko Vankiterveydenhuollon yksiköstä annettuun lakiin ehdotettu uusi 16 a § perusteltu?

Ei kantaa

Perustele tarvittaessa kantasi:

-

11 Siviilipalveluslaki

11.1 Ovatko siviilipalveluslain 93 §:ään ehdotetut muutokset perusteltuja?

Ei kantaa

Perustele tarvittaessa kantasi:

-

12 Laki henkilötietojen käsittelystä Puolustusvoimissa

12.1 Ovatko henkilötietojen käsittelystä Puolustusvoimissa annetun lain 35 §:ään ehdotetut muutokset perusteltuja?

Ei kantaa

Perustele tarvittaessa kantasi:

-

13 Laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista

13.1 Ovatko sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annettuun lakiin ehdotetut muutokset tarkoituksenmukaisia?

Kyllä

Perustele tarvittaessa kantasi:

-

14 Vaikutusten arviointia, toimeenpanoa ja aikataulua koskevat kysymykset

14.1 Ovatko arviot esityksen kustannusvaikutuksista mielestänne realistiset?

Ei kantaa

Perustele tarvittaessa kantasi:

-

14.2 Ovatko arviot lapsivaikutuksista mielestänne realistiset?

Ei kantaa

Perustele tarvittaessa kantasi:

-

14.3 Ovatko arviot muista vaikutuksista mielestänne realistiset?

Ei kantaa

Perustele tarvittaessa kantasi:

-

14.4 Kommentit koskien ehdotusta lakimuutosten voimaantuloajasta 1.1.2023 ja muutosten toimeenpanoa?:

Tarvitaan riittävä siirtymäaika erityisesti päiväkeskustoiminnan järjestämisessä.

15 Asetusluonnokset

15.1 Kommentit koskien ehdotusta valtioneuvoston asetukseksi mielenterveysasetuksen eräiden säännösten kumoamisesta?

-

15.2 Kommentit koskien ehdotusta valtioneuvoston asetukseksi päihdehuoltoasetuksen eräiden säännösten kumoamisesta?

-

15.3 Kommentit koskien ehdotusta sosiaali- ja terveysministeriön asetukseksi hyväksyttävästä hoidosta huumausainerikoksissa?

-

16 Mahdolliset muut kommentit liittyen hallituksen esitysluonnokseen

16.1 Mahdolliset muut kommentit liittyen hallituksen esitysluonnokseen:

-

Kirmanen Tiina
Etelä-Karjalan hyvinvointialue